

V novejših časih je bila kranjska dežela zaradi mnogo vojske prehodna etapa (v počitek) velikim vojniam, kar je nakladalo deželi neprimerno mnogo bremen (preprege, vkvartiranje). Tako se dežela nikoli ni mogla upokojiti; komaj se je ubranila tega sovražnika, bile so že druge nezgode: kužne bolezni, živinska kuga in druge nesreče — vzroki so bili naravne sile, katerih se nihče ne more ubraniti, povodnji, huda vremena itd., ki so gospodarstvu prizadele globoke rane.

(Konec prihodnjič.)

Naši dopisi.

Iz Ljubljane. — Deželne priklade kranjske. Po telegrafičnem naznanilu, katero je minulo soboto došlo deželnemu glavarju grofu Thurnu z Dunaja, potrdilo je Njegovo Veličanstvo z najvišim sklepom z dne 3. aprila pobiranje deželnih priklad, kakor jih je sklenil deželni zbor za tekoče leto. Znano je, da se po teh sklepih deželne priklade na neposredne davke znižajo od 18% na 16%, zvikša se pa poseben vžitinski davek na žganje od 3 gold. na 6 gold. od hektolitra. — Žganjepivci bodo tedaj pomagali drugim davkoplačevalcem, kar bo gotovo vsem drugim po volji.

— Mesečni somenj ljubljanski dne 8. t. m. bil je primerno dobro obiskan. Na somenj prignalo se je 927 repov, med temi mnogo lepo pitane živine. Kupčija je bila živahna.

Jezikovni odsek državnega zbora imel je do sedaj eno samo skupno sejo, katere sta se vdeležila tudi ministra grof Taaffe in baron Pražak ne da bi bila segla v razgovor.

Po odtvorjeni splošni razpravi oglašil se je k besedi prvi prof. Zeithammer, ki se je v obče sklicaval na izjavo dr. Riegerja v javni zbornici pri prvem branji predloga Scharschmidovega; posebej pa je še naglašal notranje nasprotje predloga samega, v katerem se zahteva nemščina kot državni jezik, toda v tem pomenu že Dalmacija in Galicija ne spadate več k državi, še manj pa se dá Ogerska s Hrvatsko.

Dr. Trojan ugovarjal je posebno temu, da se predlog Scharschmidov imenuje izpeljava člena XIX., ko ga bistveno vendar popolnoma preminja.

Dr. Sturm prizadeval si je dokazati, da predlog namerava izvršiti enakopravnost, se ve da v mejah, obstoječih razmer in pa potreb države, konečno izreče željo, da vlada po dani obljubi označi svoje stališče.

Dr. Madejski razkrojeval je najtemeljitejša ta čuden predlog. Očividno ima se predruščiti sedanjo stanje: Nemščina ima se proglasiti za državni jezik, to je jedro predloga, posnemati se hoče Nemška in Ogerska, kjer se hoče državam vtisniti pečat narodne enote. Kje se v našem pisanem državnem pravu nahaja vir za predpravo nemščine v šoli uradu in javnem življenju? Kje je stavljena meja posledicam izvirajočim iz naslova državnega jezika.

Ustavno pravo državljanov mora se zmiraj staviti višje kot pa za zahteve uradov, izvirajoče iz oportunitete. Konečno omenja govornik nadrobno še kompetenco, katera bi se gledé celó malega dela predloženega načrta smela priznati državnemu zboru. Izrekoma vprašal je govornik, kako se more dokazati gledé §. 7., 8. in 12. predloga.

Zadnji govornik Chlumecki prizadeval si je dokazati, da se v §. 1—6 nahaja odgovor na vprašanje, kaj je državni jezik, ki se določuje po potrebi države ko sredstvo razumljenja in občenja. Potreba državnega jezika nastala je še le vsled razvitka narodov, zdaj se

povsod snujejo narodne šole in prihodnji rodovi se uže med seboj ne bodo mogli razumeti — brez državnega jezika.

Kaj bo z našo vojno? Kako bo moč uradovati? Predlog ni na narodnem stališču, sicer bi se moral glasisi vse drugače. Predlog ima namen, odstraniti gradivo narodnega prepira vsaj večinoma. — Konečno naprosi tudi ta govornik vlado, da označi svoje stališče.

Potem se na predlog dr. Trojanov seja pretrga.

— Poslanec Raič se zdravstveno stanje redno boljša, pa pričakovati ni, da bi pred velikonočnimi prazniki popolnoma okreval.

— Poslanec Pfeifer priporočal je minulo soboto poljedelskemu ministru v daljnem govoru jako toplo dolensko vinorejsko šolo za izdatno ustanovno podporo in pa sajenje zadostnega števila ameriških trt, katerim trtna uže ne škoduje.

— Novo stavišče za hišo društva katoliških pomočnikov v Ljubljani blagoslovil je predstojnik društveni gosp. Iv. Gnezda minulo nedeljo. Temeljni kamen za stavbo samo ima se položiti prvi teden meseca maja.

— Poslanec Ivan Nabergoj prišel je včeraj, popolnoma zdrav, zopet v državni zbor. Tovariši so ga veseli pozdravljali.

— Program o goveji razstavi, ki bode dné 10. maja v Postojini, je sl. c. k. kmetijsko ministerstvo potrdilo, ter ga objavimo v prihodnji številki.

— Kmetijsko predavanje ima tajnik c. kr. kmetijske družbe gosp. Gustav Pirc v nedeljo 18. t. m. popoldne v Šmartnem pod Šmarno goro.

— Vabilo na naročbo. Spoznavši, da je Slovencem znanstvene literature neobhodno potreba, odločili smo se stvariti list zgoli za pouk in znanstvo. V ta namen pretvoril se je „Kres“ v poučen in znanstven list. Ker nimamo nobenega znanstveno-strokovnjaškega lista, bode gojil „Kres“ kolikor mogoče vse znanstvene stroke. A pri tem hočemo skrbeti, da bodo spisi večinoma poučnega značaja ter za vsakega omikanca v obče zanimivi in sploh lahko umevni.

Komur je za to, da se pri nas znanstvena književnost bolj krepko goji in da dobijo naši klici po lastnih srednjih šolah tudi v tem smislu trdnjšo podlago, ta nas naj gmotno in duševno podpira. Nadejamo se, da je uže naše razumništvo toliko narastlo, da si bode moglo vzdrževati vsaj edini znanstveni list.

List izbaja kot četrtletnik v posameznih zvezkih po šest tiskanih pôl obsegajočih. Za celo leto velja 3 gold., po knjigarnah vsak zvezek 80 kr. Kdor naroči skupaj 12 izvodov, dobi enega povrh. Naročnina naj se pošilja tiskarni „družbe sv. Mohorja v Celovcu“.

Drugi zvezek izide meseca junija.

V Celovcu 31. marca 1886.

Uredništvo in založništvo „Kresovo“.

— Vabilo na XXI. redni veliki zbor „Matice Slovenske“ v sredo 28. aprila 1886. l. ob 4. uri popoldne v dvorani ljubljanske čitalnice.

Vrsta razpravam:

1. Prvosednikov ogovor.
2. Račun o društvenem novčnem gospodarstvu v dobi od 1. januarja do 31. decembra 1885. leta.
3. Volitev treh društvenikov, katerim je v zmislu §. 9. a. društvenih pravil presojati in potrjevati odbove letne račune o novčnem gospodarstvu.
4. Proračun za l. 1887. *)

*) Račun in proračun sta gg. društvenikom v društveni pisarni izložena in jim bosta pri velikem zboru tiskana na razpolaganje.

5. Dopolnilna volitev odbornikov.

Po §. 12. društvenih pravil imajo letos izstopiti iz odbora: Gg. dr. Anton Jeglič, Karol Klun, Franc Kosar, dr. Jos. Poklukar, dr. Jurij Sterbenc, Karol Šavnik, Ivan Tomšič in dr. Jos. vitez Tonkli. Razven teh izstopita iz odbora letos tudi še gg. Simon Gregorčič in Janko Kersnik, ker sta bila na XVIII., oziroma na XIX. rednem velikem zboru voljena le na tri, oziroma na dve leti. Voliti je tedaj vsega skupaj 10 odbornikov.

V odboru pa še ostanejo, in sicer izmed ljubljanskih odbornikov gospodje: Peter Grasselli, dr. Anton Jarc, Anton Kržiž, dr. Franc Lampe, Franc Levec, Josip Marn, Maks Pletersnik, Andrej Praprotnik, Luka Robič, Feliks Stegnar, Josip Šuman, Ivan Vavru, Ivan Vilhar, Matej Vodusek, Anton Zupančič, Vilibald Zupančič in dr. Jernej Zupanec; izmed vnanjih odbornikov pa gospodje: Matej Cigale, Andrej Einspieler, Franc Erjavec, Franc Hubad, Ivan Majciger, Andrej Marušič, Božidar Raič, Andrej Senekovič, Luka Svetec, Franc Šuklje, dr. Ivan Šust, Franc Wiesthaler in Mihael Žolgar.

Vsaj 16 odbornikov mora po §. 12. društvenih pravil navadno bivati v Ljubljani. Izstopivši smejo biti zopet voljeni.

Pri volitvi odbornikov in istotako pri volitvi treh računskih presojevalcev (3. točka) se vštevajo tudi volilni listki taci družtenikov, ki sicer niso mogli priti sami k zboru, ki so pa vendar volilne listke poslali odboru z lastnoročnim podpisom, tako da ni suma zaradi kake prevare.

6. Letno poročilo o odborovem delovanju v dobi od 1. aprila 1885. do 31. marca 1886. leta.

7. Posamni nasveti.

V Ljubljani 10. aprila 1886.

Za prvosednika:
Josip Marn.

Odbornik in blagajnik:
Ivan Vilhar.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Cesar, ki je šel obiskat svojo hčer, nadvojvodico Giselo v Monakovo, vrnil se je v nedeljo nazaj na Dunaj — z vlakom, kateri je imel blizu 3 ure zamude zato, ker se je pri vlaku, ki je vozil pred cesarjevim, zlomila podvoz še na Bavarskem. — Cesarjevič Rudolf napravil je med tem zadnje dni izlet v hercegovinsko glavno mesto Mostar, kjer je bil sijajno sprejet. Pri tej priliki izrekel je župan Mostarski zahvalo Hercegovincev za čast, ki je došla vsej deželi po prihodu cesarjevičevem in je s to zahvalo izrazil prošnjo, da cesarjevič izreče presvitlemu cesarju udanost vseh Hercegovincev, in pa prošnjo, da bi tudi cesar sam izpolnil vročo željo Hercegovincev in sam tudi obiskal Hercegovino.

V državnem zboru bliža se budgetna razprava koncu, in pričakovati je bilo, da se je včeraj sklenila. V soboto sklenila se je razprava proračuna ministerstva za poljedelstvo. Med drugimi govorniki priporočal je slovenski poslanec ministru, naj se ozira tudi na vinorejo kranjsko s tem, da vinorejske kraje vlada preskrbi s takimi ameriškimi trtami, katerim trtna uš ne škoduje. Enako je z gorkimi besedami tudi priporočal

ministru, da za dolenjsko vinorejsko šolo privoli izdatno ustanovno podporo.

V soboto večer pričela se je obravnava proračuna pravosodnega ministerstva, pa govoril je ta večer samo dunajski poslanec Jaques. Po 10. uri sklenila se je večerna seja.

V ponedeljek govorili so k temu delu budgeta: grof Schönborn, dr. Derschatta, dr. Vašati, dr. Russ, minister baron Pražak, dr. Zucker in poročevalec Lienbacher.

Laška. — Ministerska kriza suče se dan za dnem tako, da še ni gotovo, jeli se sedanja Pretisova vlada umakne drugi, ali pa se razpusti zbornica in se razpišejo nove volitve. Vlada pozvedava, kakovega izida bi bilo pričakovati pri novih volitvah, pa videti je, da ji prihajajoča poročila niso posebno povoljna. — Laška republikanska stranka namreč očita sedajni vladi da se je pridružila Laška srednje-evropejski mirovni zvezi, nezaupljivo spremlja tudi razprave med Nemško in Papežem, ker si misli, da bi to pogajanje znalo končno reči tako daleč pritirati, da se papežu po uplivanji mogočne Nemške celo zna priznati državno-pravna in gmotna ne odvisnost v škodo združene Laške.

Vrh tega so laški republikanski elementi vedno nasprotni prijaznem Avstrijsko-Laškimi razmeram trdeči da je že obstanek Avstrije same vedna nevarnost za Laško. pomnoženje avstrijske moči in veljave pa Laški celó pogubno. — Kakor je videti, se še kralj ni odločil, kaj stori. Zadnja poročila trdijo, da postaja razpust zbornice bolj in bolj verjeten in da bodo nove volitve dne 9. maja, ožje volitve pa dne 16. maja.

Papež daroval je za katoliške šole v Carigradu 20 000 lir.

Angleška. — Agitacija proti irskemu predlogu Gladstonovem množi se bolj in bolj v časnikih in včeraj imel je biti uže tudi prvi meting, v katerem se ima po priporočilu odstopivših ministrov skleniti odločen protest proti irskim predlogom.

Nemška. — Cerkveno vprašanje dobilo je vsled dopisa kardinala Jacobini-ja nov obraz. Rimska kurija odstopi za sedaj od zahteve, da se še bolj omeji dolžnost naznanjenja (Anzeigepflicht) gledé duhovnikov, zahteva pa nasproti, da pruska vlada takoj uradno obljubi, da se bodo tako zvane verske postave nemudoma temeljito popravile.

Telegram „Novicam“.

Z Dunaja 14. aprila ob 1. uri 10 minut popoldne.

Državni proračun je bil danes sprejet v 3. branji. Pričela se je razprava domobranske postave. Pri splošni razpravi je oglašanih proti: 22, za: 10, pri nadrobni razpravi 37 govornikov. Prvi govori Knotz. Danes ni pričakovati sklepa splošne razprave.

Žitna cena

v Ljubljani 10. aprila 1886.

Hektoliter: pšenice domače 6 gold. 66 kr. — banaške 7 gold. 64 kr. — turšice 4 gold. 87 kr. — soršice 6 gold. 62 kr. — rži 5 gold. 36 kr. — ječmena 4 gold. 39 kr. — prosa 5 gold. 4 kr. — ajde 3 gold. 90 kr. — ovsa 3 gold. 25 kr. — Krompir 3 gold. 58 kr. 100 kilogramov.